

- Quid de Angelis per certam consequentiam colligatur ex Scriptura. iv, 563, n. 3.
- Angeli subsunt Deo homini Christo Domino, et Beatæ Virgini, non ratione naturæ, sed ratione gloriæ et gratiæ. iv, 567, n. 10, vide creatio, gradus, lex, Maria, simplicitas, spiritualitas et velocitas.
- Angeli sunt unius et ejusdem naturæ genericæ, non specificæ. iv, 600, n. 28.
- Sunt etiam ejusdem naturæ cum hominibus secundum ordinem, quem habent ad beatitudinem, non autem ad secundum esse naturæ. iv, 604, n. 30, vide injustitia, instans, libertas, locus, multiplicatio et multitudo.
- Movetur Angelus intrinsece in sua substantia. iv, 611, n. 3.
- Contra sentit Durandus qui dicit Angelum esse præsentem omni corpori, non quidem per suam substantiam, vel operationem, sed per ordinem ad illa. iv, 613, n. 5.
- Prius et Angelus in loco quam in eo operetur, præsentia ordinis, quæ est præsentia in actu primo, non autem præsentia completa et applicata, quæ est in actu secundo. iv, 629, n. 1.
- An possit Angelus operari in puncto et in re indivisibili. iv, 642, n. 7; 643, n. 8, vide locus et vacuus.
- Angelus in pluribus locis adæquatis esse nequit naturaliter. iv, 643.
- Sed nec supernaturaliter. iv, 643.
- Solvuntur quatuor argumenta contraria huic sententiæ. iv, 645. Vide comprehendendo, corpus, creatio, futurum, intellectualitas, præteritum et tempus.
- Angelus per suam substantiam non potest esse species expressa, sicut est impressa. iv, 723, n. 17.
- Accidentia Angeli alia sunt naturalia, alia supernaturalia. Pro primis cognoscendis non eget specie superaddita, sed bene pro secundis. iv, 729, n. 18.
- Habitus supernaturales cognoscit Angelus per causam suam, id est, per gratiam. iv, 734, n. 21.
- Alia autem quæ sunt extra Angeli cognoscit Angelus per species superadditas. iv, 735, n. 3.
- Illæ autem species superadditæ sunt a Deo infusæ, non autem ab ipso acquisitæ. Sunt vero a Deo infusæ connaturaliter, non supernaturaliter. iv, 739, n. 7; 742, n. 13; 755, n. 29, vide anima, cognitio, compositio, illuminatio, individuatio, locutio, simplicitas, species et velocitas.
- Angeli peccantes dæmoni se subjecerunt ob ambitionis convenientiam. v, 141, n. 15.
- Angelos beatos posse peccare asserunt Ori-
- genes, Faber, Stapulensis et Calvinus. v, 246, n. 4.
- Angeli boni quomodo venturi sint ad iudicium. v, 246, n. 5.
- Non fuerunt Angeli, qui Genesis 6 dicuntur filii Dei. v, 247, n. 7.
- Angelo competit inflexibilitas, postquam illam semel libere elegit. v, 319, n. 42.
- Angelos successu temporum plures revelationes habere, non obstat beatitudini eorum ante habitæ. v, 282, n. 14.
- Angelis non fuit data gratia, nec gloria per Christum. v, 283, n. 30.
- Angeli cum lumine magno a se producto solent apparere. v, 355, n. 66.
- Angeli in cœlum empyreum lucem influunt. v, 355, n. 66.
- Angeli habent discursum eminenter tantum virtualiter. v, 367, n. 5.
- Angeli in primo actu dilexerunt Deum, ut finem, et habuerunt meritum. v, 367, n. 8.
- In Angelis amor viæ, et patriæ fuit in diverso instanti. v, 376, n. 48.
- Angelus non pateretur violentiam, si loco propriæ voluntatis poneretur in ipso a Deo voluntas hominis ad eliciendum actus. v, 417, n. 31.
- Angelus unico actu attingit finem, et media, etiam ut quod attacta. v, 482, n. 3.
- Angelus quomodo erat liber libertate contradictionis in primo instanti. v, 518, n. 16.
- Angeli amant se, et Deum necessario (per se loquendo) quoad specificationem, libere quoad exercitium. v, 521, n. 24.
- Angeli iudicium in primo instanti, vide iudicium Angeli.
- Angelus illuminat intellectum alterius non effective, sed extrinsece proponendo objectum. v, 583, n. 56.
- Angelus loquens alteri Angelo quid faciat per intellectum, quid per voluntatem. v, 607, n. 37.
- Angelus est capax habituum supernaturalium. vi, 38, 27.
- Naturaliam autem quoad intellectum non est capax. vi, 243, n. 7.
- In Angelo non est necessarius habitus theologiæ, et quare. vi, 266, n. 35.
- Nec opinionis. vi, 258, n. 14.
- Bene tamen piæ affectionis in voluntate circa res naturales. vi, 267, n. 37.
- Non tamen habitus fidei naturalis. vi, 267, n. 38.
- In Angelo possunt dari virtutes morales circa præcepta non pure naturalia, sed positiva. vi, 268, n. 40.
- Istæ possunt esse acquisitæ, unico tamen actu et deliberationis. vi, 269, n. 42.
- Angelus non indiget habitu ad cognoscen-

das veritates, sed sufficiunt ei species repræsentativæ. vi, 414, n. 31; 441, n. 17; 459, n. 32.

Angelus habet virtutes morales, ut justitiam et prudentiam, fortitudinem vero et temperantiam, et alias hujusmodi moderativas passionum (quæ quidem sine passionibus nequeunt dari) non habet. vi, 507, n. 64.

Angelus indigebat auxilio speciali ad perseverandum, quia perseverantia ex prædestinatione est, et hæc est perseverantia specialis, vi, 789, n. 12. Vide Homo, Perseverantia.

Angelus inferior quantumvis a superiori illuminetur, nunquam accedit ad perfectionem modi cognoscendi, quam habet Angelus superior. vi, 795, n. 11.

Angelus habuit gratiam operantem in primo instanti, quo movebatur a Deo, et operabatur libere, sed non se movebat deliberate, nec poterat peccare. vi, 808, n. 16.

Angeli locutio consistit in intellectuali operatione. vii, 751, n. 26.

Angeli beati vident in Verbo a principio orationes nostras, ea autem quæ spectant ad gubernationem mundi, et custodiam hominum cognoscunt successive extra Verbum. vii, 789, n. 38.

In Angelis est pugna spiritualis. vii, 789, n. 38.

Angelus format iudicia virtualiter complexa. vii, 352, n. 15.

Angelus in statu viatoris habuit fidem cum evidentiâ testificationis, licet non sensus rei testificatæ, vii, 41, n. 10.

Inferior non comprehendit superiorem. viii, 341, n. 21.

Nullus cognoscit futura contingentia. viii, 382, n. 13; 392, n. 11.

Nec cognoscit cogitationes cordis. viii, 392, n. 12.

Superior potest illuminare inferiorem de his, quæ cognoscit per scientiam beatam, non per ipsam, sed per infusam. viii, 315, n. 16.

Non accepit gloriam essentialem per Christum. viii, 115, n. 20.

Accepit tamen gratiam accidentalem a Christo efficienter physice. viii, 286, n. 67.

Angelus malus fuit damnatus priusquam Christus prædestinaretur. viii, 116, n. 23.

Quilibet Angelus cognoscit Christum ordinari ad consummationem gloriæ auctoritative, non tamen tamquam causam meritoriam gloriæ essentialis. viii, 118, n. 29.

ANGUSTIA.

Angustia est quædam aggravatio animi, quæ nullum effugium relinquit, et est idem quod anxietas. vi, 217, n. 15, vide anxietas.

ANIMA.

Anima intimius penetrat materiam quam Angelus quantitatem, quia informat illam in esse substantiali. ii, 21, n. 10.

Animas ante corpora extitisse et juxta merita vel demerita incorporatas, Origenis error. iii, 718, n. 2.

Error item Priscillianistarum et Manichæorum, eas in cœlesti habitatione peccasse et in corpora dejectas. iii, 718, n. 2.

Anima tam in hoc statu, quam in statu separationis possidet a nobis, sed diversimode. v, 222, n. 57.

Anima Christi, vide Christus.

Animæ essentia ut distincta a potentiis, est capax habitus, scilicet gratiæ. vi, 262, n. 23.

Anima separata non habet virtutes moderativas passionum, nisi radicaliter tantum. vi, 426, n. 35; 507, n. 60; 568, n. 4.

Pullulabunt autem post re assumptionem corporum in resurrectione, et cum magna perfectione elicient actus illarum virtutum, etiam pueri baptizati, qui nunquam tales actus habuerunt. vi, 426, n. 35; 507, n. 60; 568, n. 4.

Anima sancta separata habet duplicem cognitionem, naturalem et supernaturalem. vii, 786, n. 30.

Anima beata non cognoscit orationes nostras cognitione naturali, bene tamen ex revelatione divina. vii, 787, n. 33.

Animæ purgatorii ex vi status non cognoscunt orationes nostras. vii, 790, n. 41.

Pro animabus purgatorii potest orari licite. vii, 798, n. 9.

Animæ purgatorii non orant pro necessitatibus nostris in particulari. vii, 805, n. 6.

Erit caput omnium malorum propter plenitudinem, ac excessum malitiæ. viii, 250.

Ejus caput erit diabolus. viii, 250.

ANIMAL.

Animal quomodo licet diversas habeat operationes, ad unam naturaliter tendat. v, 99, n. 27.

ANNIHILABILITAS.

Ex annihilabilitate corporis cœlestis non infertur ejus deficientia ex parte materiæ, et per modum corruptionis. iv, 876, n. 9.

ANNIHILATIO.

Annihilatio non est odium Dei, sed relatio dandi esse. iii, 518, n. 12.

Annihilatio non est proprie mutatio, sed desitio. iv, 513, n. 24.

ANNIHILO.

Deus potest annihilare Angelos. iv, 603, n. 2.

Non tamen annihilabit: nihil ex rebus creatis a Deo annihilatur. iv, 604, n. 5.

Quod si Deus annihilaret Angelos, nullam violentiam eis in hoc inferret, respectu potentiæ obedientialis ipsorum. iv, 607, n. 10.

ANTICHRISTUS.

Tempore antichristi destruendam fore urbem Romæ, communiter dicitur. vii, 208, n. 22.

Erit antichristus caput omnium malorum propter plenitudinem, et excessum malitiæ. viii, 250.

Ejus caput erit diabolus. viii, 250.

ANTIPHONA.

Antiphonæ significatio et usus ex quo inceptit. vii, 813, n. 2.

ANXIETAS.

Anxietas est species tristitiæ, licet accidentalitatis et materialis. vi, 213, n. 5, vide angustia.

APIS.

Apis Argivorum rex tempore famis a Josepho Pharaoni prænuntiata e Græcia in Ægyptum navigavit. vii, 533, n. 7.

Apis in Ægypto mortuus in arca clausus Serapis dictus est, et pro deo in similitudine bovis honoratus. vii, 533, n. 7.

APOLLINARIS.

Apollinaris in Christo posuit Verbum divinum loco intellectus. v, 179, n. 25.

APOLLONIUS.

Apollonii Thyanæi magi narratio, et quorundam ejus prodigiorum diabolica arte tum in eo vivente, tum mortuo patratorum. vii, 972, n. 25.

APOSTOLUS.

Apostoli non omnia peccata venialia vitarunt, etiam post Spiritum sanctum acceptum, cum vere beatus Patrus fuerit reprehensus a Paulo, quia reprehensibilis erat. vi, 853, n. 4.

Apostoli perfectius cognoverunt mysteria fidei, quam prophetæ, et patriarchæ veteris legis. vii, 124, n. 5.

Nihil modo creditur in Ecclesia quod non fuerit Apostolis revelatum. vii, 122, n. 8; 125, n. 18; 126, n. 20.

Imo et veritates, quas modo per discursum theologi sunt assecuti, cognoverunt. vii, 626, n. 20.

Apostolorum Concilium ad quid congregatum. vii, 125, n. 18; 130, n. 2.

In die pentecostes acceperunt Apostoli plenitudinem cognitionis speculativæ omnium veritatum, quæ ad salutem necessario erant credendæ, vel agendæ. vii, 126, n. 2.

Sed non est necessario dicendum quod ab illo die habuerunt omnem perfectissimam notitiam practicam. vii, 127, n. 4.

Omnibus Apostolis data est æqualis aucto-

ritas quasi extraordinaria, et delegata in ratione apostolatus, non tamen æqualis in ratione ordinariæ potestatis ad gubernandum Ecclesiam. vii, 187, n. 22; 193, n. 31; 195, n. 36.

Apostoli successores ordinaverunt, qui Ecclesias regerent post ipsos tamquam præpositi, et pastores. vii, 199, n. 5.

APPETIBILIS.

Utrum impossibile sit appetibile, vide impossibile.

Appetibilia omnia quomodo sint unius generis in ratione movendi appetitum. v, 104, n. 38.

APPETITUS.

Appetitus innatus quid, et unde nascitur. iii, 220, n. 11.

Quid item, et unde appetitus elicitus. iii, 220, n. 11.

Appetitus materiæ primæ ad formam. v, 420, n. 41.

Appetitus sensitivus non potest movere efficienter voluntatem, sed objective. v, 506, n. 44.

Appetitus sensitivus non movetur compositione, et divisione stricte dicta. v, 577, n. 7.

Appetitus sensitivus quoad suos effectus non subditur imperio rationis despotice, sed politice. v, 609, n. 6.

Appetitus sensitivus participat intrinsece libertatem ex conjunctione ad animam rationalem, cui politice, et non despotice obedit. vi, 70, n. 36.

Appetitus elicitus, et innatus quid sint. v, 309, n. 14, vide finis.

Appetitus bruti, vide bruta.

Appetitus sensitivus quatenus subjicitur rationi potest attingere bonum honestum. vi, 422, n. 79; 422, n. 21.

Quod non est extra spheram sui quatenus subordinatur, et ministrat rationi. vi, 424, n. 29.

Appetitus sensitivus potest ex participatione rationis eligere circa singularia, et modo collativo, seu comparativo procedere. vi, 426, n. 36.

Et elicere actus supernaturales ut dirigitur a prudentia supernaturali. vi, 520, n. 13.

Appetitus sensitivus est proprie capax passionum, non autem potentiæ sensitivæ, etiam apprehensivæ, nec voluntas. vi, 195, n. 5.

Appetitus duplex est, irascibilis scilicet, et concupiscibilis. vi, 193, n. 3.

Appetitus sensitivus est capax habituum in nobis non in brutis. vi, 418, n. 8.

In illoque subjectantur virtus temperantiæ, et fortitudinis. vi, 416, n. 1.

Appetitus sensitivus generat virtutes per suos actus, et tendit etiam in moralitatem objecti et intrinsece participat rationem voluntarii, et liberi. vi, 381, n. 26.

Appetitus irascibilis bonum arduum respicit, et sic indiget vi, et impetu ad consequendum. vi, 195, n. 3; 202, n. 17; 420, n. 15.

Appetitus irascibilis collocatur in corde. vi, 197, n. 2.

Appetitus irascibilis passionis sunt quinque, spes et desperatio, audacia, timor et ira. vi, 197, n. 3.

Appetitus concupiscibilis respicit bonum ut delectabile. vi, 197, n. 2; 202, n. 17.

Appetitus concupiscibilis collocatur in hepate. vi, 197, n. 2.

Appetitus concupiscibilis passionis sunt lex, amor et odium, desiderium et fuga, gaudium et tristitia, seu dolor. vi, 197, n. 3.

Appetitus elicitus in quibus differt a naturali. vi, 199, n. 8.

Appetitus naturalis in quibus differat ab elicito. vi, 199, n. 8.

Appetitus est duplex, innatus et elicitus. vii, 735, n. 7.

Appetitus innatus sequitur ad formam naturalem, id est, sine cognitione. vii, 735, n. 7.

Appetitus elicitus sequitur ad formam cognoscitivam in quantum talis. vii, 735, n. 7.

Appetitus non est agens comparativum. vii, 744, n. 9.

Naturalis appetitus non potest tendere circa aliquid supernaturale. viii, 183, n. 11.

Posito supernaturali continenti eminenter formaliter naturale, totaliter quiescit appetitus qui erat ad naturale. viii, 183, n. 11.

APPLICATIO.

Applicatio alicujus causæ ad illud genus causæ reducitur solum, cujus est applicatio. v, 491, n. 9.

APPREHENDO.

Apprehendere finem, et rationem finis, vide finis.

APPREHENSIO.

In simplici apprehensione quomodo reperiat
tur veritas. III, 122, n. 21.
Apprehensionis et iudicii distinctio. III,
118, n. 11.
Apprehensio, vide cognitio et visio.

APPROBATIO.

Approbatio pontificis aut Ecclesie non facit
infallibilem certitudinem, nisi in his in
quibus habet adjunctam assistentiam Spi-
ritus sancti. VII, 809, n. 40.

APPROXIMATIO.

Approximatio est conditio supplebilis a Deo.
VIII, 429, n. 21.
Sufficit approximatio virtualis, ut agens
agat. VIII, 429, n. 21.

AQUA.

Utrum aquae sint supra caelos, et quomodo
intelligenda sit Sacra Scriptura quae hoc
dicit pluribus in locis. II, 724, n. 21, vide
firmamentum.
Aqua et terra non sunt facta tertia die quo-
ad suam substantiam, sed aliqua solum
accidentali mutatione, quantum ad situm,
et locum divisa. II, 729, n. 3.
Quomodo aquae congregatae sint tertia die,
et in quem locum receptae. II, 734, n. 9.
Aqua maris densior et crassior aqua flumi-
num et fontium. II, 735, n. 15.
Aquae produxerunt pisces, et aves materia-
liter dumtaxat, non vero effective prae-
buerunt materiam. II, 753, n. 3.
Nonnulli philosophi putabant aquam non
esse factam, et esse quasi materiam coe-
vam isti qua ratione fingebant deos jurare
per aquam paludis Stygiae, quia illa aqua
erat omnibus rebus antiquius. II, 787, n.
12.
Aqua maris non praeternaturalizatur, sed
perficitur ex fluxu, et refluxu ex impres-
sione caelesti proveniente. V, 831, n. 69.
Aqua calefacit instrumentaliter secundum
probabilem operationem, ut scilicet defert
calorem ignis. VI, 853, n. 1.

Aquae nimium in damnatorum poenis quid
significant. VII, 957, n. 11.
Aqua et ignis non agent in corpora damna-
torum actione naturali. VII, 764, n. 16.

ARBITRIUM.

Quando D. Thomas dicit liberum arbitrium
sufficere ad eliciendum actum, quo se
praeparat ad gratiam, per ly solum arbi-
trium non excludit auxilium gratiae im-
pressum potentiae, sed ly solum excludit
donum habituale praesuppositum et re-
quisitum ad praeparandum se ad gratiam.
II, 265, n. 26, vide gratia et scientia Dei.
Arbitrium liberum quibus titulis ab haereti-
cis hujus temporis impugnatum. III, 197,
n. 1.
Arbitrii liberi motus est gratiae divinae effec-
tus. III, 409, n. 11.
Arbitrium liberum posito decreto Dei effi-
caci potentiam retinet ad oppositum. III,
454, n. 50.
Arbitrii liberi bonus usus ut se tenet ex
parte nostra est effectus praedestinationis.
III, 766, n. 2.
Arbitrium proprium contra legem divinam
est regulativum peccati mortalis. V, 141,
n. 15.
Arbitrium liberum non est extinctum quoad
vires suas per peccatum, sed attenuatum.
VI, 738, n. 7; 746, n. 11; 755, n. 24, vide
voluntas et gratia specialis.
Arbitrii liberi bonus usus, ut procedens ex
viribus naturae non est initium justifica-
tionis, et oppositum est Semipelagianis-
mum. VI, 768, n. 24.

ARCHITECTONICUS.

Architectonica virtus, vide virtus architec-
tonica.

ARDUITAS.

Arduitas tollitur in bono, vel quia res modi-
ca est, vel quia, etsi magna sit, est tamen
in possessione. VII, 365, n. 4.
Arduitas requisita ad spem non evacuatur
per certitudinem existimatam, sed realem
possessionem. VII, 395, n. 15.

ARDUUS.

Arduum, vide spes.
Arduum ut specificans spem pertinet ad li-
neam boni. VII, 336, n. 30.
Ad rationem ardui non sufficit quod sit in
potestate alterius, si illa potestas est mihi
communicata et conjuncta. VII, 366, n. 6.
Neque etiam sufficit quod sit bonum super-
naturale, si sit possessum, vel in se, vel
in suo titulo. VII, 366, n. 6.

ARGENTUM.

Quid in Scriptura sacra significet, vel quid
valeat. VII, 896, n. 10.

ARIANUS.

Ariani Filium Dei libere processisse dice-
bant. V, 379, n. 40.

ARIUS.

Arii haeresis, haeresi Sabellianae per extre-
mum opposita est. Arius enim ex distinc-
tione Personarum intulit essentialium dis-
tinctionem; Sabellius autem ex unione
essentialium intulit unitatem Personae. IV, 2,
n. 1.
S. Augustinus Dionysium quemdam Arii
fontem vocat. IV, 5, n. 5, vide Origenes.
Contra Arium scripsere multi. IV, 6, n. 6.
Arii discipuli non idem plane senserunt quod
Arius: nunquam tamen consubstantialita-
tem Filii cum Patre admiserunt. IV, 6,
n. 7.
Quidam tamen initio cum Ario idem plane
senserunt. IV, 6, n. 7.
Prima Arii moderatio quando contigit. IV,
7, n. 8.
Quando secunda. IV, 9, n. 9.
Quando tertia. IV, 10, n. 12.
Arius Filium Dei aliquando incepisse dixit.
V, 179, n. 25.

ARMENUS.

Armeni, vide Graecus.

ARNOLDUS.

Arnoldus de Brixia, vide Abailardus et Tri-
nitas.

ARS.

Ars et scientia Dei quid discriminis habe-
ant. III, 45, n. 42; 46, n. 43.
Ars licet procedat per determinatas regulas,
consilio propter contingentiam indiget ali-
quando. V, 837, n. 6.
Ars non potest unico actu generari, sed plu-
ribus. VI, 350, n. 16, vide habitus, opinio
scientia et virtus.
Ars vere, et proprie est virtus intellectualis,
infallibiliterque procedit ex parte modi
procedendi et regularum, quas tradit: de-
fectibilitas autem solum est ex parte ma-
teriae. Et idem est de prudentia. VI, 467,
n. 1.
Ars per certas, et determinatas regulas pro-
cedit; prudentia vero per arbitrias. VI,
471, n. 1.
Ars et prudentia in quibus differant. VI,
469, n. 1.
Ad artem aliquando requiritur consilium,
semper autem requiritur iudicium, et prae-
ceptum. VI, 471, n. 2.
Ars inferior quomodo subordinetur superiori
quoad specificationem, et quoad exerci-
tium operis. VI, 473, n. 7.
Ars non dependet in suis regulis ex rectitu-
dine moralis bonitatis. VI, 473, n. 2.
Sic rectitudinem operis respicit, non bonita-
tem operantis. VI, 473, n. 7.
Ars omnis practica est, nisi sit scientia si-
mul, tunc enim erit habitus speculativus,
et solum habebit quemdam modum prac-
tici. VI, 476, n. 8.
In quibus non erit habitus distinctus id quod
est operativum, et quod contemplativum,
cum sint eadem principia, et non sit dis-
tincta difficultas. VI, 476, n. 8.
Ars liberalis differt a mechanica in hoc quod
haec respicit directionem effectuum; illa
vero actionum. VI, 676, n. 28.
Ars liberalis potest etiam extendi ad direc-
tionem actionum speculativarum ipsius
intellectus, ut logica facit, quae est ars li-
beralis. VI, 474, n. 3.
Et tunc talis ars, quae hoc facit erit habitus
speculativus, non practicus, quia demon-
strative procedet, et resolutiva, ut logica.
VI, 474, n. 3.